

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annettua lakia.

Maaseutuvirasto ehdotetaan lisättäväksi niihin viranomaisiin, jotka valvovat eräiden lakisääteisten hoitovaatimusten noudattamista.

Perintöä ja enakkoperintöä koskevaa määrittelyä ehdotetaan muutettavaksi eräiden erityisesti sukupolvenvaihdostilanteissa esiintyneiden ongelmien ratkaisemiseksi.

Lakia ehdotetaan muutettavaksi myös niin, että tilaneuvontajärjestelmää koskevat toimenpanotehtävät siirrettäisiin toukokuun

alussa 2007 toimintansa aloittaneen Maaseutuviraston hoidettaviksi.

Säännökset menettelystä tapauksissa, joissa tukioikeuksien siirrosta vuokralaiselta vuokranantajalle ei päästä sopimukseen ja vuokranantaja ei itsestään riippumattomasta syystä saa tukioikeutta kansallisesta varannosta, vaikuttavat Euroopan yhteisöjen komission kannan perusteella yhteisön oikeuden vastaisilta. Tämän vuoksi ne ehdotetaan kumottaviksi.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	4
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
Lakisääteisten hoitovaatimusten valvonta.....	4
Sukupolvenvaihdoksia koskevat tilanteet.....	4
Tilaneuvontajärjestelmä.....	5
Siirtymäsäännökset.....	6
2.2 Nykytilan arviointi.....	7
Lakisääteisten hoitovaatimusten valvonta.....	7
Sukupolvenvaihdoksia koskevat tilanteet.....	7
Tilaneuvontajärjestelmä.....	7
Siirtymäsäännökset.....	7
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	8
3.1 Tavoitteet.....	8
Lakisääteisten hoitovaatimusten valvonta.....	8
Sukupolvenvaihdoksia koskevat tilanteet.....	8
Tilaneuvontajärjestelmä.....	8
Siirtymäsäännöksiä kumoaminen.....	9
3.2 Keskeiset ehdotukset.....	9
Lakisääteisten hoitovaatimusten valvonta.....	9
Sukupolvenvaihdoksia koskevat tilanteet.....	9
Tilaneuvontajärjestelmä.....	9
Siirtymäsäännöksiä kumoaminen.....	9
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	9
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	9
Valtiontaloudelliset vaikutukset.....	9
Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	10
5 YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET.....	10
6 ASIAN VALMISTELU.....	10
6.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	10
6.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	10
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	11
1 Lakiehdotuksen perustelut.....	11
2 Voimaantulo.....	12
3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys.....	12
LAKIEHDOTUS.....	13
Laki tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta.....	13
LIITE.....	15
RINNAKKAISTEKSTI.....	15
Laki tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta.....	15

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta (557/2005) annettu laki, jäljempänä *tilatukilaki*, tuli voimaan 1 päivänä elokuuta 2005. Tilatukilakia on myöhemmin muutettu lailla 618/2006 ja 429/2007. Tilatukilaissa säädetään niistä kansallisesti päätettävistä kysymyksistä, joista yhteisen maatalouspolitiikan suoria tukijärjestelmiä koskevista yhteisistä säännöistä ja tietyistä viljelijöiden tukijärjestelmistä sekä asetusten (ETY) N:o 2019/93, (EY) N:o 1452/2001, (EY) N:o 1453/2001, (EY) N:o 1454/2001, (EY) N:o 1868/94, (EY) N:o 1251/1999, (EY) N:o 1254/1999, (EY) N:o 1673/2000, (ETY) N:o 2358/71 ja (EY) N:o 2529/2001 muuttamisesta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1782/2003, jäljempänä *tilatukiasetus*, edellytetään kansallista sääntelyä. Tilatukiasetusta ja sen toimeenpanoa on tarkennettu lukuisilla komission asetuksilla, kuten yhteisen maatalouspolitiikan suoria tukijärjestelmiä koskevista yhteisistä säännöistä ja tietyistä viljelijöiden tukijärjestelmistä annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1782/2003 säädettyjen täydentävien ehtojen, tuen mukauttamisen ja yhdenmetyt hallinto- ja valvontajärjestelmän soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annetulla komission asetuksella (EY) N:o 796/2004, jäljempänä *komission asetus I*.

Kansallista lainsäädäntöä edellyttäviä asioita katsottiin olevan muun muassa säädökset tilatukiasetuksen 3 ja 4 artiklassa sekä asetuksen liitteessä III säädettyjen täydentäviin ehtoihin liittyvien valvontojen vastuuviranomaisista, jotka lisättiin tilatukilakiin lailla 618/2006. Kyseisten viranomaisten lisäyksen jälkeen on Maaseutuvirastosta annetulla lailla (666/2006), jäljempänä *maaseutuvirastolaki*, perustettu maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan toimeenpanotehtäviä hoitava erillinen Maaseutuvirasto.

Sektoriviranomaiset tekevät pääosan valvonnasta. Maaseutuvirastolain perusteluissa käy ilmi, että valvontakäynneillä tarkastetaan tiettyjä kyseisestä asiakokonaisuudesta tarkastuksessa tutkittavaksi valittuja seikkoja. Tietyissä tilanteissa on kuitenkin perusteltua,

että Maaseutuvirastolla olisi mahdollisuus tehdä niin kutsuttua hallinnollista valvontaa esimerkiksi ristiintarkastamalla rekisteritietoja. Tämän vuoksi lakiin ehdotetaan säädettäväksi valtuus myös Maaseutuvirastolle toimia kyseisten ehtojen valvovana viranomaisena.

Kansallista päätöstä edellyttäviä asioita katsottiin olevan myös sekä tilatukiasetuksessa että yhteisen maatalouspolitiikan suoria tukijärjestelmiä koskevista yhteisistä säännöistä ja tietyistä viljelijöiden tukijärjestelmistä annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1782/2003 säädetyn tilatukijärjestelmän täytäntöönpanoa koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 795/2004, jäljempänä *komission asetus II*, säädetty perintöä ja ennakoperintöä koskevat määrittelyt. Näistä säädettiin tilatukilain 11 §:ssä, mutta osa yhteisö-lainsäädännön piirissä olevista säännöksistä jätettiin kyseisen kohdan soveltamisalan ulkopuolelle. Kyseinen muotoilu voi aiheuttaa eräitä ongelmallisia tilanteita sukupolvenvaihdosten yhteydessä. Tilatukilakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että tilatukilain 11 §:n määrittely säädettäisiin koskemaan myös tilatukiasetuksen 42 artiklan 8 kohdan tilanteita ja kyseisen pykälän toinen artikla viittaus muutettaisiin paremmin Suomessa valittuun tilatuen alueelliseen tasatukimalliin soveltuvaksi.

Tilatukiasetuksen II osaston 3 luvussa on säädetty tilaneuvontajärjestelmä, jota koskeva 4 a luku lisättiin lailla 618/2006. Kyseisen luvun lisäämisen jälkeen maaseutuvirastolaille on perustettu maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan toimeenpanotehtäviä hoitava erillinen Maaseutuvirasto. Tilatukilain 4 a luvussa säädetty toimeenpanoluontoiset tilaneuvontajärjestelmään liittyvät tehtävät ovat kuitenkin edelleen tilatukilain nyky-muodon mukaan maa- ja metsätalousministeriön valtuuksien hoidettavia. Tilatukilakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että asiaa koskevat toimeenpanotehtävät siirrettäisiin 1 päivänä toukokuuta 2007 toimintansa aloittaneen Maaseutuviraston hoidettaviksi. Aiemmin maa- ja metsätalousministeriössä jo vireille tulleet tilaneuvojen hyväksymisha-

kemukset ehdotetaan siirrettäviksi Maaseutuviraston käsiteltäviksi.

Tilatukilain 20 §:n 3 momentti säätää menettelystä tapauksissa, joissa tukioikeuksien siirrosta vuokralaiselta vuokranantajalle ei päästä sopimukseen ja vuokranantaja ei itseltään riippumattomasta syystä saa tukioikeutta kansallisesta varannosta. Pykälän 4 momentissa säädetään vuokranantajan velvollisuudesta korvata vuokralaiselle siirrettävään tukioikeuteen mahdollisesti sisältyvän lisäosan arvo. Asiassa saadun Euroopan yhteisön komission kannan perusteella kyseisen menettelyn yhteisölainsäädännön mukaisuus vaikuttaa erittäin epävarmalta, jonka johdosta mahdollisesti seuraava oikeudellinen epävarmuus olisi hyvin haitallista. Tilatukilakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että asiaa koskevat säännökset kumottaisiin ja niitä koskeva siirtymäsäännös poistaisi oikeudellisen epävarmuuden aiemman muotoilun voimassaolajalta.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Lakisäateisten hoitovaatimusten valvonta

Tilatukiasetuksen 3 ja 4 artiklassa sekä asetuksen liitteessä III säädetään täydentäviin ehtoihin sisältyvistä lakisäateisistä hoitovaatimuksista, joiden noudattaminen on suorien tukien, maatalouden ympäristötukien, luonnonhaittakorvauksen ja vuonna 2008 käyttöön otettavan eläinten hyvinvointituen saamisen ehtona. Liitteen B kohtaan sisältyviä kansanterveyttä sekä eläinten ja kasvien terveyttä ja taudeista ilmoittamista koskevia yhteisösäädöksiä on sovellettu osana tilatuen täydentäviä ehtoja 1 päivästä tammikuuta 2006 ja liitteen C kohtaan sisältyviä eläinten hyvinvointia koskevia direktiivejä 1 päivästä tammikuuta 2007. Tilatukilain 7 §:ään on lailla 618/2006 lisätty 2 momentti, jossa säädettiin tilatukiasetuksen liitteeseen III sisältyvien lakisäateisten hoitovaatimusten valvontaviranomaisista ja asiaryhmiä koskevista kansallisista säädöksistä.

Tilatukiasetuksen liitteessä III olevassa B ja C kohdassa sekä osittain A kohdassa luetelluista asiakokonaisuuksista säädetään kan-

sallisesti elintarvikelaissa (23/2006), eläintautilaissa (55/1980), eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa (617/1997), rehulaissa (396/1998), torjunta-ainelaissa (327/1969) ja eläinsuojelulaissa (247/1996) sekä niiden nojalla annetuissa säädöksissä. Näissä säädetään myös toimivaltaisista valvontaviranomaisista sekä siitä, miten kyseisen lain noudattamisen valvonta järjestetään. Koska osa säädöksistä säätää toimivaltaiseksi viranomaiseksi myös muun kuin lakisäateisten hoitovaatimusten noudattamisen valvontaa tekevän viranomaisen, on momentissa lueteltu erikseen ne viranomaiset, jotka ovat toimivaltaisia pykälässä tarkoitettujen valvontojen tekemiseen.

Lakisäateisten hoitovaatimusten noudattamista koskeva valvonta järjestetään pääasiallisesti edellä mainituissa laeissa säädettyjen normaalivalvontaa koskevien säännösten mukaisesti. Koska komission asetus I sisältää tiettyjä lakisäateisten hoitovaatimusten noudattamisen valvontaa koskevia yksityiskohtaisia säännöksiä, on valvonta käytännössä toteutettava osin kansallisista normaalivalvontasäännöksistä poikkeavalla tavalla. Tarkastuskäynneillä on esimerkiksi laadittava aina komission asetuksen I 48 artiklassa tarkoitettu tarkastuskertomus, jonka arviointiosa on lakisäateisten hoitovaatimusten noudattamatta jättämisen ollessa kyseessä arvioitava myös kyseisen noudattamatta jättämisen toistuvuus, laajuus, vakavuus ja pysyvyys.

Tilatukilakiin otettiin valvonnan toteuttaminen sektoriviranomaisten toimesta käytännössä siten, että valvontakäynneillä tarkastetaan kyseisestä asiakokonaisuudesta tarkastuksessa tutkittavaksi valittuja seikkoja, joiden perusteella tilatukiasetuksen liitteessä III oleviin B ja C kohtiin sekä osittain A kohtaan sisältyvien säännösten mahdollinen noudattamatta jättäminen sekä sen toistuvuus, laajuus, vakavuus ja pysyvyys arvioidaan.

Sukupolvenvaihdoksia koskevat tilanteet

Tukioikeuden voi tilatukiasetuksen 33 artiklan 1 kohdan mukaan saada henkilö, joka on saanut tilan tai sen osan perintönä tai ennakkoperintönä viljelijältä, jolle on myönnetty tukea viitekaudella ainakin yhdestä tilatu-

kiasetuksen liitteessä VI tarkoitetusta tukijärjestelmästä. Perintönä tai ennakkoperintönä saatuja tukioikeuksia voidaan kuitenkin käyttää ainoastaan siinä jäsenvaltiossa, jossa ne on vahvistettu. Komission asetuksen II 13 artiklassa on täsmennetty perintönä ja ennakkoperintönä saatavia tukioikeuksia. Viljelijä, joka on saanut tilan tai sen osan perintönä tai ennakkoperintönä, voi omista nimissään pyytää tukioikeuksien laskemista saamallaan tilalle tai sen osalle. Tukioikeuksien lukumäärä ja arvo vahvistetaan tällöin perintönä saatujen tuotantoyksikköjen viitemäärien ja hehtaariluvun perusteella. Artiklan 5 kohdassa on lisäksi todettu, että tilatukiasetuksen 33 artiklan 1 kohdan b alakohdan ja komission kysymyksessä olevan asetuksen soveltamiseksi on käytettävä jäsenvaltion lainsäädännössä perinnöstä ja ennakkoperinnöstä käytettyjä määritelmiä.

Tilatukilain 11 §:ssä säädettiin tällainen kansallinen määritelmä ja sen soveltamiseksi säädettiin tilatukiasetuksen 33 artiklan 1 kohdan b alakohdan ja 43 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan soveltaminen. Kyseisessä pykälässä säädetään ennakkoperinnoksi sen lisäksi, mitä perintökaaren (40/1965) 6 luvun 1 §:n 1 momentissa säädetään, maatilan tai sen osan kauppa, jonka rahoittamiseen on myönnetty nuoren viljelijän aloitustukeen kuuluva avustus, laina tai molemmat sekä maatilan kauppa, jossa ostaja on myyjän perillinen suoraan alenevassa polvessa, sisar tai veli taikka näiden perillinen suoraan alenevassa polvessa, ottolapsi taikka edellä mainittujen puoliso edellyttäen, että kauppahinta on selvästi alempi kuin vastaavassa kaupassa ilman edellä tarkoitettua myyjän ja ostajan välistä suhdetta muuten olisi ollut. Myös maatilan osan kauppa, joka tehdään perintökaaren 25 luvun 1 b §:n 3 momentin mukaisesti sekä maatilan tai sen osan lahjoitus, jossa lahjan saajana on lahjan antajan perillinen suoraan alenevassa polvessa, sisar tai veli taikka näiden perillinen suoraan alenevassa polvessa, ottolapsi taikka edellä mainittujen puoliso, oikeuttaa tilatukiasetuksen kyseisten kohtien soveltamiseen Suomessa.

Tilatukilain 11 §:ssä ennakkoperinnöllä tarkoitetaan tilatukiasetuksen 33 artiklan 1 kohdan b alakohdan ja 43 artiklan 1 kohdan

ensimmäisessä alakohdassa säädettyjen tilanteiden osalta perintökaaren (40/1965) 6 luvun 1 §:n 1 momentissa säädetyn lisäksi myös tietyt ehdot täyttäviä sukupolvenvaihdoksia. Muualla tilatukijärjestelmässä perinnöllä ja ennakkoperinnöllä tarkoitetaan vain perintökaaren (40/1965) 6 luvun 1 §:n 1 momentin mukaisia tapauksia. Määrittely katsottiin tilatukilakia säädettäessä tarpeelliseksi johtuen tilatukijärjestelmän kohdista, joissa mainitaan perintö ja ennakkoperintö.

Tilatukiasetuksen 42 artiklan 8 kohdan mukaan perintöä ja ennakkoperintöä sekä tilojen sulautumista ja jakamista lukuun ottamatta varannosta saatuja tukioikeuksia on käytettävä itse viiden vuoden ajan eikä niitä voi siirtää toiselle viljelijälle viiden vuoden aikana. Muussa tapauksessa varannosta saadut tukioikeudet vedetään takaisin varantoon. Viiden vuoden käyttövaatimus ja siirtokielto koskee myös tukioikeutta, jonka arvoa on korotettu varannosta enemmän kuin 20 prosenttia. Jos viiden vuoden vaatimus ei toteudu eikä siirtokieltoa noudateta, vedetään varannosta myönnetty tukioikeuden arvon korotus takaisin varantoon. Koska 42 artiklan 8 kohta ei ole mainittu tilatukilain 11 §:ssä, joudutaan varannosta myönnetty tukioikeudet tai niiden arvon korotukset vetämään takaisin varantoon sukupolvenvaihdostilanteissa.

Nykyisellään tilatukilain 11 §:ssä viitataan tilatukiasetuksen 43 artiklan 1 kohdan ensimmäiseen alakohtaan, joka soveltuu pääasiassa historiallisen mallin mukaisen tilatukijärjestelmän toimeenpanoon. Vastaava artiklan viittaus Suomessa käyttöön otetun alueellisen tilatukimallin osalta olisi tilatukiasetuksen 59 artiklan 3 kohdan toinen alakohta.

Tilaneuvontajärjestelmä

Tilaneuvontajärjestelmän perustamisesta on säädetty tilatukiasetuksen artiklassa 13—16. Tilatukiasetuksen 13 artiklan mukaan jäsenmaan on perustettava järjestelmä, jossa viljelijöille annetaan maatalousmaata ja tilanhoitoa koskevia neuvoja ja jota johtaa esimerkiksi yksi tai useampi nimetty viranomaisen tai yksityiset laitokset. Neuvontajärjestelmän tavoite on lisätä viljelijöiden tietämystä materiaalivirroista ja maatilan toiminnoista, joita koskevat ympäristöön, elintar-

vikkeiden turvallisuuteen sekä eläinten terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät vaatimukset. Järjestelmä ei kuitenkaan vaikuta viljelijöiden velvollisuuksiin ja vastuuseen noudattaa näitä vaatimuksia. Neuvontapalvelut kattavat tilatukiasetuksessa tarkoitettua täydentävät ehdot eli vähintään sekä asetuksen II osaston 1 luvussa tarkoitettua lakisääteisiä hoitovaatimuksia että hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimus. Kasvinviljelytilojen neuvonta koskee viljelytapaa, elintarvike- ja rehulainsäädäntöä, kasvinsuojeluaineita sekä ympäristöehtoja eli lintujen, pohjavesien, vesien luontotyyppien ja luonnonvaraisten eläinten ja kasvien suojelua. Edellä mainittujen lisäksi eläintiloilla täydentävät ehdot kattavat eläinten merkinnän ja rekisteröinnin, tiettyjen aineiden kuten hormonien kieltämistä koskevat säädökset, tiettyjen tautien ehkäisy ja ilmoittamisen sekä eläinten hyvinvointikysymykset.

Tilatukilakiin lisättiin tilaneuvontajärjestelmää koskeva 4 a luku lailla 618/2006. Neuvonnasta säättäminen kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n mukaan maakunnan toimivaltaan, joten tilaneuvontaa koskevat säännökset eivät koske Ahvenanmaan maakuntaa.

Neuvontajärjestöjen ja neuvojien hyväksymistä haetaan voimassaolevan tilatukilain mukaan maa- ja metsätalousministeriöltä, joka tekee päätöksen hyväksymisestä. Tämän jälkeen neuvojataho merkitään rekisteriin enintään kolmen vuoden määräajaksi. Neuvontaa saavat viljelijät rekisteröidään muun muassa sen vuoksi, että komissiolle voidaan tarvittaessa antaa selvitys järjestelmän käytöstä ja toiminnasta.

Neuvojen hyväksymismenettelyn osana on kuulemismenettely, jossa Elintarviketurvallisuusvirastoa kuullaan ennen sellaisen neuvontajärjestön tai neuvojan hyväksymistä, joka antaa neuvontaa eläinten tunnistuksesta ja rekisteröinnistä, kasvinsuojeluaineista, elintarvikkeista, rehuista tai eläinten hyvinvoinnista ja eläintaudeista ilmoittamisesta.

Hyväksyminen voidaan peruuttaa, jollei neuvontajärjestö tai neuvoja täytä hyväksymisen edellytyksiä tai jollei tämän muutoin voida katsoa olevan soveltuva tehtäväänsä virheellisen menettelynsä tai laiminlyöntinsä vakavuuden tai toistuvuuden vuoksi. Maa- ja

metsätalousministeriön on ennen hyväksymisen peruuttamista annettava neuvontajärjestölle tai neuvojalle kirjallinen huomautus sekä kuultava tätä. Neuvojen on suoritettava maa- ja metsätalousministeriön järjestämä koe hyväksytysti ja neuvontajärjestön tai neuvojan on lisäksi esitettävä kirjallinen neuvonnan toimintasuunnitelma.

Rekisterinpitäjänä toimii tällä hetkellä maa- ja metsätalousministeriö. Rekisteriin talletetaan tarpeelliset yksilöinti- ja yhteystiedot tilaneuvontajärjestelmän neuvontajärjestöistä, neuvojista ja neuvontaan osallistuvista viljelijöistä, palaute, jonka viljelijät antavat neuvontajärjestöistä ja neuvojista sekä muut neuvonnan toteuttamista ja seuranta varten tarpeelliset tiedot.

Maaseutuvirastolle on siirretty ministeriöstä sellaisia yhteisen maatalouspolitiikan toteutuksen ja maaseudun kehittämiseen suunnattujen varojen, ohjelmien ja tukijärjestelmien hallinto- ja toimeenpanotehtäviä, joihin ei sisälly merkittävää poliittista harkintaa eikä tietopalvelukeskuksesta tukiin liittyviä taloushallinto- ja tietohallintotehtäviä. Maaseutuvirastolaissa säädettiin Maaseutuviraston tehtävistä. Tehtävien tarkemmasta sisällöstä ja niiden hoitamiseen tarvittavasta toimivallasta on säädetty kutakin tehtäväkokoaisuutta koskevassa lainsäädännössä.

Siirtymäsäännökset

Tilatukijärjestelmän 20 §:n 3 momentissa säädetään menettelystä tapauksissa, joissa tukioikeuksien siirrosta vuokralaiselta vuokranantajalle ei päästä sopimukseen ja vuokranantaja ei itsestään riippumattomasta syystä saa tukioikeutta kansallisesta varannosta. Pykälän 4 momentissa säädetään vuokranantajan velvollisuudesta korvata vuokralaiselle siirrettävään tukioikeuteen mahdollisesti sisältyvän lisäosan arvo.

Tilatukilain 20 §:n 3 ja 4 momenttia ei voida nyky muodossaan toimeenpanna, koska ne eivät sisällä tarvittavia tarkentavia säädöksiä siirtojen toteuttamiseksi. Valtioneuvoston oikeuskansleri totesi lausunnossaan 18 päivänä joulukuuta 2006, että tilatukilain valtuudet nyky muodossaan eivät mahdollista valtioneuvoston asetuksen antamista aiheesta. Asi-

an kokonaisarvioinnissa on hänen mukaansa otettava huomioon myös asian yhteisöoikeudellinen tulkinnallisuus, jonka vuoksi asiasta säätäminen tulisi tapahtua lain tasolla.

Euroopan yhteisöjen komissio on kiinnittänyt huomiota tilatukilain 20 §:n yhteisöoikeuslainsäädännön vastaisuuteen. Komission kanssa on käyty neuvotteluja tilatukilain 20 §:n sisällöstä ja komissio ei ole hyväksynyt Suomen perusteluita pykälän sisällöstä. Jos Suomen viranomaisten ja komission välisissä neuvotteluissa ei päästä yhteiseen näkemykseen, komissio voi käynnistää asiassa valvontamenettelyn Suomea vastaan.

2.2 Nykytilan arviointi

Lakisäateisten hoitovaatimusten valvonta

Valvonnat toteutetaan tilatukilain 11 §:n nykyisen muotoilun perusteella sektoriviranomaisten toimesta, joille Maaseutuvirastolaila säädettiin asiaan valtuus siten, että valvontakäynnillä tarkastetaan tiettyjä kyseisestä asiakokonaisuudesta tarkastuksessa tutkittavaksi valittuja seikkoja. Tietyissä tilanteissa on kuitenkin perusteltua, että Maaseutuvirastolla olisi mahdollisuus tehdä niin kutsuttua hallinnollista valvontaa esimerkiksi ristiintarkastamalla rekisteritietoja. Tämän vuoksi olisi perusteltua, että myös Maaseutuvirastolla olisi valtuus toimia kyseisten ehtojen valvovana viranomaisena. Koska varsin useat täydentävien ehtojen valvontaa koskevat lait eivät ole varsinaisesti Maaseutuviraston toimialan muutoin toimeenpanemia lakeja, on perusteltua antaa erillinen valtuutus näiden lakien valvontaan lakitasolla rajatuissa yhteyksissä.

Sukupolvenvaihdoksia koskevat tilanteet

Koska tilatukiasetuksen 42 artiklan 8 kohtaa ei ole mainittu tilatukilain 11 §:ssä, joudutaan varannosta myönnetty tukioikeudet tai niiden arvon korotukset vetämään takaisin varantoon sukupolvenvaihdostilanteissa. Voimassa olevan 11 §:n muotoilun aiheuttama tilanne hankaloittaa sukupolvenvaihdoksia. Kyseisen artiklan tilanteet olisi perusteltua mainita tilatukilain 11 §:ssä.

Tilaneuvontajärjestelmä

Tilaneuvontajärjestelmän osalta ei Maaseutuvirastolle ole säädetty toimivaltuuksia Maaseutuvirastolaissa tai Maaseutuviraston toimivaltuuksia koskevassa hallituksen esityksessä Eduskunnalle (HE 218/2006) perusteella annetuissa laeissa. Johtuen tehtävien toimeenpanoluonteesta kuuluvat tällaiset tehtävät kuitenkin luonteavasti Maaseutuviraston toimialaan, joten ehdotettu tehtävien siirto maa- ja metsätalousministeriöltä Maaseutuvirastolle olisi perusteltua.

Ennen ehdotetun muutoksen voimaantuloa maa- ja metsätalousministeriössä vireille tulleet tilaneuvojen hyväksymishakemukset käsitellään aiemman lain voimassaoloaikana ministeriössä, mutta lain muutoksen voimaantuloa mahdollisesti vielä valmistelussa olevat hakemukset olisi perusteltua siirtää Maaseutuviraston käsiteltäviksi.

Siirtymäsäännökset

Tilatukijärjestelmän 20 §:ssä säädetty siirtymäsäännös ei vaikuta yhteisöoikeuslainsäädännön kannalta yhteensopivalta muun tilatukijärjestelmää koskevan säädösaineiston kanssa. Asiassa saadun Euroopan yhteisön komission kannan perusteella tilatukilain 20 §:ssä säädetyn menettelyn yhteisöoikeuslainsäädännön mukaisuus vaikuttaa epävarmalta, minkä johdosta mahdollisesti seuraava oikeudellinen epävarmuus olisi haitallista. Tilatukilain 20 §:ää, kansallisen ja yhteisöoikeuslainsäädännön suhteita ja kyseisen pykälän muuttamista on selvitetty yhteistyössä valtiosääntöasiantuntijoiden kanssa.

Euroopan yhteisön komission kannanmuodostus on käynyt selväksi komission kirjeen 30.6.2006 ja komission kirjeen 14.12.2006 perusteella. Komissio on kyseisissä kirjeissä esittänyt perusteita sille, miksi tämä säännös ei ole voimassa olevien yhteisön sääntöjen mukainen.

Kirjeessä 30.6.2006 komission maatalouden ja maaseudun kehittämisen pääosaston kantana on, että tilatukilain 20 §:n säännös ei sovi yhteen sen perustamissopimuksen 33 artiklan 1 kohdan b alakohdassa vahvistetun yhteisen maatalouspolitiikan perustavoitteen kanssa, jonka mukaan maatalousväestölle on

taattava kohtuullinen elintaso erityisesti lisäämällä maataloudessa työskentelevien henkeä kohti laskettuja tuloja. Edelleen komissio toteaa, että lainsäätäjän tarkoitus oli selvästi se, että alueellisessa mallissa tilalla tilatukijärjestelmän ensimmäisenä soveltamisvuonna maataloustoimintaa harjoittava aktiiviviljelijä, olipa tämä vuokraviljelijä tai vuokranantaja, on se, jonka on määrä olla tilatukijärjestelmän tuensaaja. Jos yhteisön lainsäätaja olisi halunnut antaa kansallisille viranomaisille valtuudet siirtää järjestelmän edut, lainsäätaja olisi nimenomaisesti säätänyt tällaisista valtuuksista.

Komission kirjeeseen 30.6.2006 sisältyy myös analyysi asiasta 44/79 (Hauer) annetusta yhteisöjen tuomioistuimen tuomiosta, josta todetaan, että se, loukataanko yhteisöjen toimielinten antamalla säädöksellä mahdollisesti perusoikeuksia, voidaan arvioida ainoastaan yhteisön oikeuden perusteella. Erityisperusteiden käyttöönotto jonkin jäsenvaltion lainsäädännön tai perustuslain nojalla haittaisi yhteisön lainsäädännön sisällöllistä yhtenäisyyttä ja tehokkuutta ja johtaisi näin väistämättä yhteismarkkinoiden yhtenäisyyden hajoamiseen ja yhteisön koheesion vaarantumiseen.

Komission kirjeessä 14.12.2006 puolestaan todetaan Suomen viranomaisten aiemmin toimittaman vastauksen osalta, että vastauksen huolellisen tarkastelun jälkeen vastauksessa esitetyt perusteet eivät muuta asiaa koskevaa arviota. Lisäksi todetaan, että valvontamenettelyn aloittamista Suomea vastaan voidaan joutua ehdottamaan.

Jos komission kannanmuodostusta ei oteta huomioon ja tukioikeuksia palautetaan maanomistajille tilatukilain 20 §:n mukaisesti, voisi mahdollisesti Euroopan yhteisön tuomioistuimen kautta käydyn tuomioistuin prosessin lopputuloksena olla velvollisuus saattaa tilanne yhteisölainsäädännön mukaiseksi. Tällöin palautettaisiin komission asetuksen I 73 a artiklan perusteella tilatukioikeus kansalliseen varantoon. Menettely aiheuttaisi monia hallinnollisesti ja perusoikeuksien turvaamisenkin kannalta ongelmallisia tilanteita. Myöskään mahdollista kolmatta osapuolta ja tämän vilpittömyyttä mieltä ei tässä yhteydessä suojattaisi. Myös tukioikeuden perusteella myönnettyt tuet tulisivat tällöin

takaisinperittäviksi siltä osin, kuin niiden perusteena olleiden tukioikeuksien hallinnalle ei ole ollut yhteisöoikeudellista perustetta. Tämä ei olisi oikeusvarmuuden ja hyvän hallinnon kannalta toivottava tilanne.

Komissio saattaa lisäksi tulkita tilanteen muodostavan uhan yhteisön varojen lailliselle ja asianmukaiselle hoidolle ja ottaa arvioimansa uhan rahoituskorjauksen perusteeksi. Tällöin rahoituskorjauksen perusteen toteennäyttämisen vastanäyttö on kansallisvaltion tehtävänä rahoituskorjauksen torjumiseksi.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Lakisäateisten hoitovaatimusten valvonta

Lakisäateisten hoitovaatimusten osalta tavoitteena on saada täydentävien ehtojen valvonnassa tarpeelliset valtuudet myös Maa-seutuvirastoa koskeviksi. Tavoitteena on valvontakäytäntöjen yksinkertaistaminen mahdollisimman pitkälle yhteisösäädösten asettamisrajoissa. Valvontakäytien lukumäärää pyritään rajoittamaan samalle tilalle, jos vastaavia tarkistuksia pystytään tekemään esimerkiksi ristiinajamalla eri rekisterien sisältämiä tietoja.

Sukupolvenvaihdoksia koskevat tilanteet

Tilatukilain 11 §:n menettelyä perinnön ja ennakkoperinnön kansallisessa määrittelyssä ehdotetaan laajennettavaksi siten, että se tulisi koskemaan myös tilatukiasetuksen 42 artiklan 8 kohdan tarkoittamia tilanteita. Tämän muutoksen tavoitteena olisi helpottaa kansallisesta varannosta myönnettyjen tukioikeuksien siirtymistä jatkajalle sukupolvenvaihdostilanteissa.

Tilaneuvontajärjestelmä

Esityksen tavoitteena on siirtää toimeenpanotyyppisten tilatuen neuvontatoimintojen tehtävien valtuudet maa- ja metsätalousministeriöltä Maa-seutuvirastolle. Ehdotettu tehtävien siirto on perusteltua kyseisten tehtävi-

en luonteen vuoksi ja seuraa täten loogisesti Maaseutuviraston perustamislainsäädännön sekä sen toimivaltuuksia koskevan lainsäädännön valmisteluperiaatteita. Ehdotuksessa muutettaisiin tilaneuvontajärjestelmän toimivaltaisen viranomaisen valtuuksia koskevat kohdat Maaseutuvirastolle osoitetuiksi. Samalla ehdotetaan aiemmin maa- ja metsätalousministeriön käsiteltäviksi tulleiden tilaneuvojien hakemusten siirtämisestä Maaseutuviraston käsiteltäviksi siltä osin kuin ne lain voimaantullessa olisivat vielä maa- ja metsätalousministeriön käsiteltävinä. Sen sijaan tilaneuvontajärjestelmän toteuttamista koskevien säästöjen antamista koskevat valtuudet jäisivät edelleen valtioneuvostolle osoitetuiksi.

Siirtymäsäännöksiä kumoaminen

Esityksen tavoitteena on varmistaa yhteisö-lainsäädännön täysimääräinen noudattaminen Suomessa. Esityksessä ehdotetaan, että tilatukilain 20 §:n 3 ja 4 momentti kumottaisiin. Lisäksi niitä koskeva siirtymäsäännöksen muotoilu poistaisi oikeudellisen epävarmuuden tilan aiemman tilatukilain 20 §:n muotoilun ajalta. Jos kyseisten momenttien soveltamista ei aiemman muotoilun voimassaoloajalta kumottaisi, ei yhteisöoikeuden vastainen tilanne poistuisi näiden momenttien voimassaoloajalta.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Lakisäateisten hoitovaatimusten valvonta

Tilatukilain 7 §:n 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi lakisäateisten hoitovaatimusten valvontaan valtuutettuna viranomaisena myös Maaseutuvirasto.

Sukupolvenvaihdoksia koskevat tilanteet

Tilatukilain 11 §:n osalta ehdotetaan pykälään lisättäväksi viite tilatukiasetuksen 42 artiklan 8 kohtaan. Tämän lisäksi ehdotetaan nykyisin kyseisen asetuksen 43 artiklaan kohdistuva viite muutettavaksi kohdistumaan 59 artiklaan, joka paremmin soveltuu Suomessa käytössä olevan alueellisen tasatukimallin tapaukseen.

Tilaneuvontajärjestelmä

Esityksessä ehdotetaan, että nyt tilatukilain 4 a luvussa maa- ja metsätalousministeriön tehtäviin sisältyvät tehtävät tilaneuvontajärjestelmän osalta siirrettäisiin Maaseutuviraston hoidettaviksi. Tämä olisi perusteltua, koska toimeenpanon luonteisina kyseiset tehtävät kuuluvat luontevasti Maaseutuviraston tehtäväkenttään. Varsinaisten tilaneuvontaa koskevien pykälien muutoksen lisäksi ehdotetaan lakiin lisättäväksi uusi 21 §:n 1 momentti, jossa siirtymäsäännöksellä ohjattaisiin jo maa- ja metsätalousministeriössä viireille tulleiden hakemusten käsittely siirrettäväksi Maaseutuvirastolle.

Siirtymäsäännöksiä kumoaminen

Esityksessä ehdotetaan, että tilatukilain 20 §:n 3 ja 4 momentti kumottaisiin. Lisäksi niitä koskeva siirtymäsäännöksen muotoilu poistaisi oikeudellisen epävarmuuden tilan aiemman tilatukilain 20 §:n muotoilun ajalta lisäämällä lakiin uusi 21 §:n 2 momentti.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Valtiontaloudelliset vaikutukset

Lakisäateisten hoitovaatimusten tai sukupolvenvaihdoksia koskevien tilanteiden sääntelyn muutoksen ei arvioida aiheuttavan valtiontaloudellisia vaikutuksia.

Tilaneuvontajärjestelmän taloudellisten vaikutusten ei arvioida tuovan varsinaisesti lisävaikutuksia jo käsiteltyyn hallituksen esitykseen Eduskunnalle Maaseutuviraston toimivaltuuksia koskevaksi lainsäädännöksi ja tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta annetun lain perusteissa esitettyyn verrattuna. Tehtävien siirrolla sinänsä ei siis olisi jo ennestäänkin rekisterien pidosta vastaavalle virastolle erillisiä vaikutuksia. Valtion vuoden 2007 talousarvioesityksessä on otettu huomioon ne järjestelyt, joita tehtävien ja määrärahojen siirtäminen maa- ja metsätalousministeriöstä ja maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta virastoon edellyttävät ja mahdol-

lisistä lisätarpeista tullaan antamaan tarvittaessa lisätalousarvioesitys.

Viljelijöille voitaisiin nyt ehdotetulla tavalla muutetulla 20 §:n muotoilulla taata heille vahvistettujen tilatukioikeuksien säilyvyys, jos asiasta ei vuokralaisen ja maanomistajan välillä muuta sovita. Ehdotus ehkäisisi komission mahdollisesti aloittaman rahoituskorjausmenettelyn seurauksia. Muuten nyt ehdotetuista muutoksista ei sinänsä arvioida olevan suoranaisia valtionaloudellisia vaikutuksia, koska suorien tukien järjestelmään sisältyvät tuet ovat EU:n kokonaan rahoittamia. Vuoden 2007 maksettavien EU:n kokonaan rahoittamien tulotukien osalta talousarvion momentin 30.20.41 määräraha on 551,3 miljoonaa euroa.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Lakisäateisten hoitovaatimusten tai sukupolvenvaihdoksia koskevien tilanteiden sääntelyn muutoksen ei arvioida aiheuttavan merkittäviä vaikutuksia viranomaisten toimintaan. Joustavampi valvontamenettely saattaa jossain määrin tehostaa yhteisö sääntösten edellyttämien valvontavelvoitteiden täyttämistä ja näin edesauttaa hallinnon toimintaa.

Maa- ja metsätalousministeriön ja Maaseutuviraston työnjako selkiintyisi nyt esitetyn tilaneuvontajärjestelmän toimivaltaisen viranomaisen muutoksen myötä. Varsinaisesti esitetyn muutoksen ei arvioida tuovan lisävaikutuksia jo käsiteltyyn hallituksen esitykseen Maaseutuviraston toimivaltuuksia koskevaksi lainsäädännöksi ja tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta annetun lain perusteluissa esitettyyn verrattuna. Tehtävien siirrolla sinänsä ei siis olisi jo ennestäänkin rekisterien pidosta vastaavalle virastolle erillisiä vaikutuksia.

Siirtymäsääntöjen kumoaminen ja niitä koskevan uuden siirtymäsääntöksen säätäminen nyt ehdotetussa muodossa poistaisi

oikeudellisen epävarmuuden tilan 20 §:n soveltamisen suhteen. Tuensaajien oikeusturvan ja oikeusvarmuuden turvaamisen kannalta nyt esitetty muutos olisi erityisen tärkeätä hallinnon toiminnalle.

5 Ympäristövaikutukset

Ehdotuksella ei arvioida olevan suoranaisia ympäristövaikutuksia.

6 Asian valmistelu

6.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Hallituksen esitys on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä. Esityksen asiiasältöä on valmisteltu yhdessä sidosryhmien kanssa.

Esitystä laadittaessa on keskusteltu valtiosääntöasiantuntijoiden kanssa. Lisäksi aihe on ollut esillä tapaamisissa yhteisötasolla Euroopan yhteisöjen komission ja Euroopan tilintarkastustuomioistuimen kanssa.

6.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Hallituksen esityksestä on pyydetty lausunto Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:ltä, Svenska lantbruksproducenternas Centralförbund (SLC):ltä, Maanomistajain liitolta, maatalouden neuvontajärjestöiltä, Suomen kuntaliitolta, Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta sekä ympäristöministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, oikeusministeriöltä, Elintarviketurvallisuusvirastolta, Maaseutuvirastolta, maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskukselta ja Työvoima- ja elinkeinokeskuksilta.

Lausunnot on pyritty ottamaan tarkoituksenmukaisella tavalla huomioon esitystä valmisteltaessa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

7 §. *Lakisääteisten hoitovaatimusten valvonta.* Pykälän 2 momentissa lisättäisiin tilatukiasetuksen liitteessä III tarkoitettujen lakisääteisten hoitovaatimusten noudattamista valvovaksi viranomaistahoksi myös Maaseutuvirasto. Muutos olisi tarpeen tehdä lakitasolla, koska valvonta toteutetaan useiden eri hallinnonalojen toimivaltaan kuuluvien lakien vaatimusten perusteella.

11 §. *Sukupolvenvaihdoiksi koskevat tilanteet.* Pykälässä muutettaisiin viittaus tilatukiasetuksen 43 artiklan 1 kohtaan paremmin Suomessa valittuun alueelliseen tasatukimalliin soveltuvaksi viittaamalla tilatukiasetuksen 59 artiklan 3 kohtaan. Lisäksi pykälään lisättäisiin viittaus tilatukiasetuksen 42 artiklan 8 kohtaan. Muutos olisi tarpeellinen, jotta ei jouduttaisi tilanteisiin, joissa varannosta myönnettyt tukioikeudet tai niiden arvon korotukset vedettäisiin takaisin varantoon sukupolvenvaihdostilanteissa.

18 a §. *Tilaneuvontajärjestelmä.* Pykälän 1 momentissa muutettaisiin maa- ja metsätalousministeriölle osoitetut valtuudet koskemaan Maaseutuvirastoa.

18 c §. *Neuvojien hyväksyminen ja kelpoisuusehdot.* Pykälän 1 momentissa muutettaisiin neuvontajärjestöjen ja neuvojien hyväksymistä koskevat valtuudet maa- ja metsätalousministeriöltä Maaseutuvirastoa koskeviksi. Pykälässä säädetään hyväksymisen hakemisesta kirjallisesti, päätös hyväksymisestä tehdään enintään kolmen vuoden määräajaksi. Maaseutuviraston olisi kuultava Elintarviketurvallisuusvirastoa ennen sellaisen neuvontajärjestön tai neuvojan hyväksymistä, joka antaa neuvontaa eläinten tunnistuksesta ja rekisteröinnistä, kasvinsuojeluaineista, elintarvikkeista, rehuista sekä eläinten hyvinvoinnista ja eläintaudeista ilmoittamisesta, koska nämä aihepiirit kuuluvat Elintarviketurvallisuusviraston toimialaan.

Pykälän 2 momentissa muutettaisiin hyväksymisen peruuttamista koskevat valtuudet maa- ja metsätalousministeriöltä Maaseutuvirastoa koskeviksi. Peruutus voidaan tehdä

kun neuvojaa on kuultu, ellei neuvontajärjestö tai neuvoja täytä hyväksymisen edellytyksiä tai jos tämän ei muutoin voida katsoa olevan soveltuva tehtävänsä. Neuvojalle voidaan myös antaa kehoitus saada havaittu puutteet kuntoon, ja jos tämä ei kohtuullisessa ajassa toteudu, voidaan hyväksyminen nevojaksi peruuttaa. Päätös peruuttamisen osalta on valituskelpoinen samoin kuin myös nevojaksi hyväksymispäätös.

Neuvojien suoritettavaksi säädetty koe esitetään myös siirrettäväksi Maaseutuviraston toimivaltaan. Neuvontajärjestön tai neuvojan esittämä kirjallinen neuvonnan toimintasuunnitelma esitetään myös siirrettäväksi Maaseutuviraston toimivaltaan.

Julkinen hallintotehtävä voidaan perustuslain 124 §:n mukaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Tämän vuoksi laissa on jo ennestään tarkat säännökset neuvontajärjestöiltä ja neuvojilta vaadittavista edellytyksistä, joten nyt esitetyt toimivaltamuutokset eivät muuttaisi asiallisesti aineellista oikeustilaa.

18 d §. *Neuvontarekisteri.* Pykälän 1 momentissa muutettaisiin maa- ja metsätalousministeriön nyt pitämä neuvontarekisteri Maaseutuviraston vastuulle. Rekisteriin talletetaan tarpeelliset yksilöinti- ja yhteystiedot neuvontaorganisaatioista ja neuvojista sekä neuvontaan osallistuvista viljelijöistä, palautte, jonka viljelijät antavat neuvontaorganisaatioista ja neuvojista sekä muut neuvonnan toteuttamista ja seurantaa varten tarpeelliset tiedot. Neuvontaorganisaatiot ja neuvojat voitaisiin hyväksymisen jälkeen merkitä neuvontarekisteriin enintään kolmen vuoden määräajaksi eli samaksi ajaksi, jonka hyväksyminen on voimassa.

20 §. *Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset.* Pykälän 3 ja 4 momentti ehdotetaan kumotaviksi. Euroopan yhteisön komissio on kiinnittänyt huomiota tilatukilain 20 §:n yhteisö-lainsäädännön vastaisuuteen. Komission kanssa on käyty neuvotteluja tilatukilain

20 §:n sisällöstä ja komissio ei ole hyväksynyt Suomen perusteluja pykälän sisällöstä. Jos momentteja ei kumottaisi, komissio voisi käynnistää valvontamenettelyn Suomea vastaan. Lisäksi muotoilun kumoamatta jättäminen ei välttämättä auttaisi maanomistajia, koska komission asetuksen I 73 a artiklan nojalla mahdollisen oikeusprosessin jälkeen tukioikeudet jouduttaisiin kuitenkin palauttamaan kansalliseen varantoon, eikä myöskään 4 momentin lisäosia koskeva velvoite ole yhteisölainsäädännön mukainen.

2 Voimaantulo

Esityksessä ehdotetaan, että lain muutos tulee voimaan mahdollisimman pian sen vahvistamisen ja hyväksynnän jälkeen. Tilatukijärjestelmä on otettu käyttöön vuoden 2006 alussa, ja maanomistajille palautumaan säädettyjä tilatukioikeuksia ei ole toistaiseksi palautettu nyt voimassaolevan lain mukaisesti, joten oikeustilan selventämiseksi lainmuutoksen tulisi tapahtua mahdollisimman pikaisesti.

Siirtymäsäännöksellä säädettäisiin jo maa- ja metsätalousministeriössä 18 c §:n mukaisesti vireille tulleiden hakemusten käsittely siirrettäväksi Maaseutuvirastolle.

Ennen nyt ehdotetun lain voimaantuloa voimassa olleen tilatukilain 20 §:n 3 ja 4 momentin säännöksiä ei sovellettaisi 1 päivänä elokuuta 2005 ja sen jälkeen päättyviin vuokrakausiin. Ehdotettu muotoilu poistaisi oikeudellisen epävarmuuden tilan aiemman tilatukilain 20 §:n muotoilun ajalta.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Kysymyksessä on EY:n yhteisen maatalouspolitiikan alaan liittyvä asiakokonaisuus, jossa yhteisöllä on yksinomainen päätösvalta. Jäsenvaltioille on kuitenkin jätetty kansallisesti päätettäväksi eri asioita, joista aiemmin on katsottu mahdolliseksi säätää kansallisvaltion tasolla. Esitys sisältää aiemmin voimassa olleen pykälän tiettyjen momenttien kumoamisen tältä osin.

Edellä mainituilla perusteilla pidetään suotavana, että esityksestä pyydetäisiin eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

*Lakiehdotus***Laki****tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta 15 päivänä heinäkuuta 2005 annetun lain (557/2005) 20 §:n 3 ja 4 momentti, sekä
muutetaan 7 §:n 2 momentti, 11 §, 18 a §:n 1 momentti, 18 c §:n 1, 2 ja 4 momentti sekä 18 d §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 618/2006, seuraavasti:

7 §

Lakisääteisten hoitovaatimusten valvonta

Elintarviketurvallisuusvirasto, Maaseutuvirasto, työvoima- ja elinkeinokeskus, kunnan-eläinlääkäri, lääninhallitus ja lääninhallituksen määräämä virkaeläinlääkäri valvovat tilatukiasetuksen liitteessä III tarkoitettujen lakisääteisten hoitovaatimusten noudattamista. Valvonnassa noudatetaan muutoin, mitä elintarvikelaissa (23/2006), eläintautilaissa (55/1980), eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa (617/1997), rehulaissa (396/1998), torjunta-ainelaissa (327/1969) ja eläinsuojelulaissa (247/1996) säädetään mainittujen lakien ja niiden nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvonnasta sekä valvontaviranomaisista. Rehuja voi rehulain 24 §:ssä mainitun viranomaisen lisäksi valvoa myös työvoima- ja elinkeinokeskus. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tilatukiasetusta ja komission asetusta I tarkentavia säännöksiä valvonnasta ja valvonnassa noudatettavasta menettelystä sekä säännöksiä siitä, minkä tässä momentissa mainittujen lakien tai minkä niiden nojalla annettujen säännösten noudattamiseen lakisääteisten hoitovaatimusten noudattamisen valvonta kohdistuu.

11 §

Sukupolvenvaihdoksia koskevat tilanteet

Sen lisäksi, mitä perintökaaren (40/1965) 6 luvun 1 §:n 1 momentissa säädetään, ennakkoperintönä pidetään tilatukiasetuksen 33 artiklan 1 kohdan b alakohtaa, 42 artiklan

8 kohtaa ja 59 artiklan 3 kohdan toista alakohtaa sovellettaessa myös sellaista vuonna 2003 tai sen jälkeen tehtyä:

1) maatilán tai sen osan kauppaa, jonka rahoittamiseen on myönnetty nuoren viljeliján aloitustukeen kuuluva avustus tai laina;

2) maatilán kauppaa, jossa ostaja on myyján perillinen suoraan alenevassa polvessa, sisar tai veli taikka näiden perillinen suoraan alenevassa polvessa, ottolapsi taikka edellä mainittujen puoliso edellyttäen, että kauppahinta on selvästi alempi kuin vastaavassa kaupassa ilman edellä tarkoitettua myyján ja ostajan välistä suhdetta muuten olisi ollut;

3) maatilán osan kauppaa, joka tehdään perintökaaren 25 luvun 1 b §:n 3 momentin mukaisesti; sekä

4) maatilán tai sen osan lahjaa, jossa lahjan saajana on lahjan antajan perillinen suoraan alenevassa polvessa, sisar tai veli taikka näiden perillinen suoraan alenevassa polvessa, ottolapsi taikka edellä mainittujen puoliso.

18 a §

Tilaneuvontajärjestelmä

Tilatukiasetuksen 13 artiklassa tarkoitettua maatalousmaata ja tilanhoitoa koskevaa neuvontaa viljelijöille antavat Maaseutuviraston hyväksymät järjestöt ja neuvojat. Tilaneuvonta on maksullista.

18 c §

Neuvojien hyväksyminen ja kelpoisuusehdot

Neuvontajärjestöjen ja neuvojen hyväksymistä haetaan kirjallisesti Maaseutuviras-

tolta, joka päättää hyväksymisestä enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Hyväksymisen edellytyksenä on, että neuvontajärjestöllä ja neuvojalla on tehtävänsä laatuun ja laajuuteen nähden riittävä asiantuntemus. Neuvontajärjestöjen ja neuvojen tulee lisäksi täyttää 3 ja 4 momentissa säädetyt vaatimukset. Neuvojat toimivat virkavastuulla. Lisäksi toiminnassa sovelletaan kielilain (423/2003), saamen kielilain (1086/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain sekä hallintolain (434/2003) säännöksiä. Maaseutuviraston on kuultava Elintarviketurvallisuuksivirastoa ennen sellaisen neuvontajärjestön tai neuvojan hyväksymistä, joka antaa neuvontaa eläinten tunnistuksesta ja rekisteröinnistä, kasvinsuojeluaineista, elintarvikkeista, rehuista tai eläinten hyvinvoinnista ja eläintaudeista ilmoittamisesta.

Maaseutuvirasto voi peruuttaa hyväksymisen, jollei neuvontajärjestö tai neuvoja täytä hyväksymisen edellytyksiä tai jollei tämän muutoin voida katsoa olevan soveltuva tehtävänsä virheellisen menettelynsä tai laiminlyöntinsä vakavuuden tai toistuvuuden vuoksi. Maaseutuviraston on ennen hyväksymisen peruuttamista annettava neuvontajärjestölle tai neuvojalle kirjallinen huomautus sekä kuultava tätä.

Neuvojen on suoritettava Maaseutuviraston järjestämä koe hyväksytysti. Neuvontajärjestön tai neuvojan on lisäksi esitettävä Maaseutuvirastolle kirjallinen neuvonnan toimintasuunnitelma.

Helsingissä 24 päivänä elokuuta 2007

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

18 d §

Neuvontarekisteri

Maaseutuvirasto pitää neuvontarekisteriä, johon talletetaan tarpeelliset yksilöinti- ja yhteystiedot tilatukiasetuksen 13 artiklassa tarkoitetun tilaneuvontajärjestelmän neuvontajärjestöistä, neuvojista ja neuvontaan osallistuvista viljelijöistä, palaute, jonka viljelijät antavat neuvontajärjestöistä ja neuvojista, sekä muut neuvonnan toteuttamista ja seurantaan varten tarpeelliset tiedot. Neuvontajärjestöt ja neuvojat voidaan hyväksymisen jälkeen merkitä neuvontarekisteriin enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen 18 c §:n 1 momentin nojalla tehty hakemus siirtyy Maaseutuviraston käsiteltäväksi.

Mitä tällä lailla kumotussa 20 §:n 3 ja 4 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos vuokrakausi päättyy tai on päätynyt 1 päivänä elokuuta 2005 tai sen jälkeen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Maa- ja metsätalousministeri *Sirkka-Liisa Anttila*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta 15 päivänä heinäkuuta 2005 annetun lain (557/2005) 20 §:n 3 ja 4 momentti, sekä
muutetaan 7 §:n 2 momentti, 11 §, 18 a §:n 1 momentti, 18 c §:n 1, 2 ja 4 momentti sekä 18 d §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 618/2006, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 §

7 §

Lakisääteisten hoitovaatimusten valvonta

Lakisääteisten hoitovaatimusten valvonta

Elintarviketurvallisuusvirasto, työvoima- ja elinkeinokeskus, kunnaneläinlääkäri, lääninhallitus ja lääninhallituksen määräämä virkaeläinlääkäri valvovat tilatukiasetuksen liitteessä III tarkoitettujen lakisääteisten hoitovaatimusten noudattamista. Valvonnassa noudatetaan muutoin, mitä elintarvikelaissa (23/2006), eläintautilaissa (55/1980), eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa (617/1997), rehulaissa (396/1998), torjunta-ainelaissa (327/1969) ja eläinsuojelulaissa (247/1996) säädetään mainittujen lakien ja niiden nojalla annettujen säädösten noudattamisen valvonnasta sekä valvontaviranomaisista. Rehuja voi rehulain 24 §:ssä mainitun viranomaisen lisäksi valvoa myös työvoima- ja elinkeinokeskus. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tilatukiasetusta ja komission asetusta I tarkentavia säännöksiä valvonnasta ja valvonnassa noudatettavasta menettelystä sekä säännöksiä siitä, minkä tässä momentissa mainittujen lakien tai niiden nojalla annettujen *säädösten* säännösten noudattamiseen lakisääteisten hoitovaatimusten noudattamisen valvonta kohdistuu.

Elintarviketurvallisuusvirasto, *Maaseutuvi-rasto*, työvoima- ja elinkeinokeskus, kunnaneläinlääkäri, lääninhallitus ja lääninhallituksen määräämä virkaeläinlääkäri valvovat tilatukiasetuksen liitteessä III tarkoitettujen lakisääteisten hoitovaatimusten noudattamista. Valvonnassa noudatetaan muutoin, mitä elintarvikelaissa (23/2006), eläintautilaissa (55/1980), eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa (617/1997), rehulaissa (396/1998), torjunta-ainelaissa (327/1969) ja eläinsuojelulaissa (247/1996) säädetään mainittujen lakien ja niiden nojalla annettujen *säännösten* noudattamisen valvonnasta sekä valvontaviranomaisista. Rehuja voi rehulain 24 §:ssä mainitun viranomaisen lisäksi valvoa myös työvoima- ja elinkeinokeskus. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tilatukiasetusta ja komission asetusta I tarkentavia säännöksiä valvonnasta ja valvonnassa noudatettavasta menettelystä sekä säännöksiä siitä, minkä tässä momentissa mainittujen lakien tai *minkä* niiden nojalla annettujen säännösten noudattamiseen lakisääteisten hoitovaatimusten noudattamisen valvonta kohdistuu.

11 §

Sukupolvenvaihdoksia koskevat tilanteet

Sen lisäksi, mitä perintökaaren (40/1965) 6 luvun 1 §:n 1 momentissa säädetään, ennakoperintönä pidetään tilatukiasetuksen 33 artiklan 1 kohdan b alakohtaa ja 43 artiklan 1 kohdan ensimmäistä alakohtaa sovellettaessa myös sellaista vuonna 2003 tai sen jälkeen tehtyä:

1) maatilan tai sen osan kauppaa, jonka rahoittamiseen on myönnetty nuoren viljelijän aloitustukeen kuuluva avustus, laina *tai mottomat*;

2) maatilan kauppaa, jossa ostaja on myyjän perillinen suoraan alenevassa polvessa, sisar tai veli taikka näiden perillinen suoraan alenevassa polvessa, ottolapsi taikka edellä mainittujen puoliso edellyttäen, että kauppahinta on selvästi alempi kuin vastaavassa kaupassa ilman edellä tarkoitettua myyjän ja ostajan välistä suhdetta muuten olisi ollut;

3) maatilan osan kauppaa, joka tehdään perintökaaren 25 luvun 1 b §:n 3 momentin mukaisesti; sekä

4) maatilan tai sen osan lahjaa, jossa lahjan saajana on lahjan antajan perillinen suoraan alenevassa polvessa, sisar tai veli taikka näiden perillinen suoraan alenevassa polvessa, ottolapsi taikka edellä mainittujen puoliso.

18 a §

Tilaneuvontajärjestelmä

Tilatukiasetuksen 13 artiklassa tarkoitettua maatalousmaata ja tilanhoitoa koskevaa neuvontaa viljelijöille antavat maa- ja metsätalousministeriön hyväksymät järjestöt ja neuvotat. Tilaneuvonta on maksullista.

18 c §

Neuvojen hyväksyminen ja kelpoisuusehdot

Neuvontajärjestöjen ja neuvojen hyväksymistä haetaan kirjallisesti maa- ja metsätalousministeriöltä, joka päättää hyväksymisestä

11 §

Sukupolvenvaihdoksia koskevat tilanteet

Sen lisäksi, mitä perintökaaren (40/1965) 6 luvun 1 §:n 1 momentissa säädetään, ennakoperintönä pidetään tilatukiasetuksen 33 artiklan 1 kohdan b alakohtaa, 42 artiklan 8 kohtaa ja 59 artiklan 3 kohdan toista alakohtaa sovellettaessa myös sellaista vuonna 2003 tai sen jälkeen tehtyä:

1) maatilan tai sen osan kauppaa, jonka rahoittamiseen on myönnetty nuoren viljelijän aloitustukeen kuuluva avustus *tai* laina;

2) maatilan kauppaa, jossa ostaja on myyjän perillinen suoraan alenevassa polvessa, sisar tai veli taikka näiden perillinen suoraan alenevassa polvessa, ottolapsi taikka edellä mainittujen puoliso edellyttäen, että kauppahinta on selvästi alempi kuin vastaavassa kaupassa ilman edellä tarkoitettua myyjän ja ostajan välistä suhdetta muuten olisi ollut;

3) maatilan osan kauppaa, joka tehdään perintökaaren 25 luvun 1 b §:n 3 momentin mukaisesti; sekä

4) maatilan tai sen osan lahjaa, jossa lahjan saajana on lahjan antajan perillinen suoraan alenevassa polvessa, sisar tai veli taikka näiden perillinen suoraan alenevassa polvessa, ottolapsi taikka edellä mainittujen puoliso.

18 a §

Tilaneuvontajärjestelmä

Tilatukiasetuksen 13 artiklassa tarkoitettua maatalousmaata ja tilanhoitoa koskevaa neuvontaa viljelijöille antavat *Maaseutuviraston* hyväksymät järjestöt ja neuvotat. Tilaneuvonta on maksullista.

18 c §

Neuvojen hyväksyminen ja kelpoisuusehdot

Neuvontajärjestöjen ja neuvojen hyväksymistä haetaan kirjallisesti *Maaseutuvirastolta*, joka päättää hyväksymisestä enintään

enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Hyväksymisen edellytyksenä on, että neuvontajärjestöllä ja neuvojalla on tehtävänsä laatuun ja laajuuteen nähden riittävä asiantuntemus. Neuvontajärjestöjen ja neuvojien tulee lisäksi täyttää 3 ja 4 momentissa säädetty vaatimukset. Neuvojat toimivat virkavastuulla. Lisäksi toiminnassa sovelletaan kielilain (423/2003), saamen kielilain (1086/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain sekä hallintolain (434/2003) säännöksiä. Maa- ja metsätalousministeriön on kuultava Elintarviketurvallisuusvirastoa ennen sellaisen neuvontajärjestön tai neuvojan hyväksymistä, joka antaa neuvontaa eläinten tunnistuksesta ja rekisteröinnistä, kasvinsuojeluaineista, elintarvikkeista, rehuista tai eläinten hyvinvoinnista ja eläintaudeista ilmoittamisesta.

Maa- ja metsätalousministeriö voi peruuttaa hyväksymisen, jollei neuvontajärjestö tai neuvoja täytä hyväksymisen edellytyksiä tai jollei tämän muutoin voida katsoa olevan soveltuva tehtävänsä virheellisen menettelynsä tai laiminlyöntinsä vakavuuden tai toistuvuuden vuoksi. Maa- ja metsätalousministeriön on ennen hyväksymisen peruuttamista annettava neuvontajärjestölle tai neuvojalle kirjallinen huomautus sekä kuultava tätä.

Neuvojien on suoritettava maa- ja metsätalousministeriön järjestämä koe hyväksytysti. Neuvontajärjestön tai neuvojan on lisäksi esitettävä maa- ja metsätalousministeriölle kirjallinen neuvonnan toimintasuunnitelma.

18 d §

Neuvontarekisteri

Maa- ja metsätalousministeriö pitää neuvontarekisteriä, johon talletetaan tarpeelliset yksilöinti- ja yhteystiedot tilatukiasetuksen 13 artiklassa tarkoitetun tilaneuvontajärjestelmän neuvontajärjestöistä, neuvojista ja neuvontaan osallistuvista viljelijöistä, palaute, jonka viljelijät antavat neuvontajärjestöistä ja neuvojista sekä muut neuvonnan toteuttamista ja seuranta varten tarpeelliset tiedot. Neuvontajärjestöt ja neuvojat voidaan hyväksymisen jälkeen merkitä neuvontarekisteriin

kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Hyväksymisen edellytyksenä on, että neuvontajärjestöllä ja neuvojalla on tehtävänsä laatuun ja laajuuteen nähden riittävä asiantuntemus. Neuvontajärjestöjen ja neuvojien tulee lisäksi täyttää 3 ja 4 momentissa säädetty vaatimukset. Neuvojat toimivat virkavastuulla. Lisäksi toiminnassa sovelletaan kielilain (423/2003), saamen kielilain (1086/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain sekä hallintolain (434/2003) säännöksiä. *Maaseutuviraston* on kuultava Elintarviketurvallisuusvirastoa ennen sellaisen neuvontajärjestön tai neuvojan hyväksymistä, joka antaa neuvontaa eläinten tunnistuksesta ja rekisteröinnistä, kasvinsuojeluaineista, elintarvikkeista, rehuista tai eläinten hyvinvoinnista ja eläintaudeista ilmoittamisesta.

Maaseutuvirasto voi peruuttaa hyväksymisen, jollei neuvontajärjestö tai neuvoja täytä hyväksymisen edellytyksiä tai jollei tämän muutoin voida katsoa olevan soveltuva tehtävänsä virheellisen menettelynsä tai laiminlyöntinsä vakavuuden tai toistuvuuden vuoksi. *Maaseutuviraston* on ennen hyväksymisen peruuttamista annettava neuvontajärjestölle tai neuvojalle kirjallinen huomautus sekä kuultava tätä.

Neuvojien on suoritettava *Maaseutuviraston* järjestämä koe hyväksytysti. Neuvontajärjestön tai neuvojan on lisäksi esitettävä *Maaseutuvirastolle* kirjallinen neuvonnan toimintasuunnitelma.

18 d §

Neuvontarekisteri

Maaseutuvirasto pitää neuvontarekisteriä, johon talletetaan tarpeelliset yksilöinti- ja yhteystiedot tilatukiasetuksen 13 artiklassa tarkoitetun tilaneuvontajärjestelmän neuvontajärjestöistä, neuvojista ja neuvontaan osallistuvista viljelijöistä, palaute, jonka viljelijät antavat neuvontajärjestöistä ja neuvojista, sekä muut neuvonnan toteuttamista ja seuranta varten tarpeelliset tiedot. Neuvontajärjestöt ja neuvojat voidaan hyväksymisen jälkeen merkitä neuvontarekisteriin enintään kolmeksi

enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

vuodeksi kerrallaan.

20 §

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

20 §

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Maatalousmaata ennen tämän lain voimaantuloa tehdyn maanvuokrasopimuksen perusteella hallinnassaan pitävälle viljelijälle tämän lain mukaan myönnetty muu kuin tilatukiasetuksen 60 artiklan mukaisen oikeuden sisältävä tukioikeus siirtyy vuokranantajalle vuokrakauden päättyessä, jollei vuokrasuhdetta jatketa taikka vuokralaisen ja vuokranantajan välillä ole muuta sovittu tai sovita eikä vuokranantaja itsestään riippumattomasta syystä saa tukioikeutta kansallisesta varannosta.

Edellä 3 momentissa tarkoitettussa tapauksessa vuokranantajan tulee korvata vuokralaiselle vuosittain vuokrakauden päättymisen jälkeen edellä 3 §:n 3 momentissa tarkoitettun siirtymäkauden aikana alueellisen tasatukioikeuden ja vuokralaiselle vahvistettavan lisäosallisen tukioikeuden hehtaarikohtaisten arvojen erotus, jollei vuokralaisen ja vuokranantajan välillä muuta sovita.

(3 ja 4 mom. kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen 18 c §:n 1 momentin nojalla tehty hakemus siirtyy Maaseutuviraston käsiteltäväksi.

Mitä tällä lailla kumotussa 20 §:n 3 ja 4 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos vuokrakausi päättyy tai on päättynyt 1 päivänä elokuuta 2005 tai sen jälkeen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.
